

ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Полярная звезда, № 14:—Սոցիալիզմի նպատակները՝ յօդուածում ճուշդան-Բարանովսկին ցոյց է տալիս որ սոցիալիստները արդարեւ իրանց ամբողջ ուշադրութիւնը կենտրոնացնում են տնտեսական հարցերի վրայ, սակայն ոչ այն պատճառով որ ներանց անհասկանալի է մարդկային կեանքի վեհ շահերը, այլ հէնց այդ շահերի տեսնկէտից: Սոցիալիստները նախ և առաջ կուտւն են աղքատութեան դէմ, իսկ աղքատութիւնը նշանակում է ոչ միայն ֆիզիկական տանջանքներ, այլ և հոգեկան ստորացում: Հոգեկան կուլտուրան անհրաժեշտօրէն պէտք է յնուի անտեսականի վրայ: Գիտութիւնը և գեղարուեստը պահանջում են իրանց համար նւթական միջոցներ, որ ստեղծւում են տնտեսութեամբ: Ուրոշ պարագայ (XOBYE), տնտեսական աշխատանքից աղքատութիւն անհրաժեշտ պայման է քաղաքակրթութեան աշողութիւնների համար: Աշխատանքի հասարակականացումը պէտք է մի քանի անգամ բարձրացնի աշխատանքի արդիւնաւորութիւնը: Սոցիալիստական հասարակութեան մէջ մարդ շատ քիչ ժամանակ պէտք է կորցնի կեանքի անհրաժեշտ պէտքերին զոհացում տալու համար, քան ներկայումս: Հետեւաբար, մարդու ազատ ժամանակը տնտեսական աշխատանքից շատ կ'ընդարձակուի և այդ պարագայը կը լքցնուի աւելի բարձր տեսակի գործունէութեամբ, քան տնտեսականն է:

Ներկայ հասարակութեան մէջ մի միջոցաւոր, պետական գործիչ, զօրավար աւելի յարգ և պատիւ են վայելում քան մեծ մի մտածող կամ գեղարուեստագէտ: Սոցիալիստական հասարակութեան մէջ կը կորչի մարդու կոպիտ, ֆիզիկական իշխանութիւնը մարդու վրայ, ուրիշն կ'անհետանայ և այն հմայքը, որ այժմ կապուած է միլիտանտերի, պետական անձի և զօրավարի իշխանութեան հետ: Ուրիշի վրայ իշխելու տեղ մարդկային ոգին ճանաչելու է աւելի վեհ շարժառիթների մեզ շրջապատող խորհրդաւոր բնութիւնը և գեղեցկութիւնը բմբւելու տենչը: Մրտածողները և գեղարուեստագէտները

կը դառնան ապագայ մադկութեան հերոսներ և առաջնորդներ:

Գիտութիւնը և գեղարուեստը մարդկային գոյութեան ամբողջ բնութացում ունենոր գասակարգի մէջնին կոյտի սեփականութիւն էին: Մարդկանց ահադրն մեծամասնութիւնը բոլորովին մի կողմէր կանգնած հասարակութեան կրթուած մասի մտաւոր և էստէտիկական շահերից: Գեղարուեստական ճաշակի զարգացման կողմից ներկայ մարդը աւելի ստոր է կանգնած անտիկ և միջնադարեան մարդկութիւնից, որովհետեւ կապիտալիզմի սառ ոգին արել է ինչ կարողացել է խեղդելու համար գեղեցկի հասկացողութիւնը: Առաջ, օրինակի համար, մարդկային բնակարանը շինւում էր բնականութեան համար և ոչ փող աշխատելու նպատակով, ուստի մարդիկ այդ շինութեան մէջ դնում էին իրանց ոգին, իրանց ճաշակը: Կապիտալիզմը այդ բոլորը սպանեց: շահը մոռացնել տուեց ճարտարապետական ճաշակը: Ժամանակակից քաղաքը, գիւղը այլ լանդշափում են միակերպ և տափակ կապիտալիստական շարդնով: Այդ տափակ բուրժուական ճաշակն ոգւմ բողոք բարձրացրեց Անգլիայում Րէօսկին, Մորրիս:

Սոցիալիզմի դէմ միջմեղադրանքը այն է որ նա իբրեւ թէ ձգտում է ոչնչացնել անհատի ազատութիւնը: Յայտնի է որ Սպենսերը սոցիալիզմը անուանեց լապազայ ստրկութիւն, կրկնելով այն ինչ ասում էին սոցիալիզմի թշնամիները: Սպենսերին և ուրիշներին սպազայի պետութիւնը նկարագրւում է հսկայական բանտի նման մի բան, որի մէջ մարդիկ գուցէ և կուշտ կը լինեն, սակայն փոխարէնը զրկուած կը լինեն ամենալուս և ամենաթանկագին բարիքից—ազատութիւնից: Սակայն այդ մեղադրանքն էլ հիմքից դուրկ է Հասարակական աշխատանքի պարտաւոր կազմակերպութիւնը որ պահանջում է սոցիալիզմը աւելի ուռաղ պէտք է ճնշի անհատականութիւնը քան ներկայ երեակայական լատեսական ազատութիւնը: չէ որ ներկայումս էլ տնտեսական աշխատանքը բանուորների համար ստիզողա-

կան բնոյթ ունի. և միթէ գործաւորը պահատ է ճնշուած կապիտալական կազմի երկաթէ տնտեսական օրէնքներով. միամտութիւն է կարծել թէ կապիտալիստի քէֆից է կանխուած ապրանքի գին նշանակելը և նա ամբողջապէս դերի չէ կապիտալիստական տնտեսութեան բարդ պայմաններէ համազուտարի ձեռքում, որ մանաւանդ զգալի է դառնում արդիւնադրժական կրէդիտներէ ժամանակ, երեւակայական է և մոտաւոր աշխատանքի աղատութիւնը ներկայ կարգերով: Սոցիալիզմի ժամանակ իհարկէ չի լինի միայն ոչինչ չանելու ազատութիւնը, որովհետեւ ոչինչ չանել նշանակում է հարստահարել ուրիշի աշխատանքը:

Սոցիալիզմը բնաւ խելառ միտք չունի հասարակական կազմակերպութեան ենթարկել մարդկային աշխատանքի բոլոր տեսակները: Պէտք է միայն փոխել տնտեսական աշխատանքի ներկայ կապիտալիստական ձևը: Այլ ձգտումներ մէջ մարդիկ լինելու են միանգամայն ազատ, այն տարբերութեամբ ներկայի համեմատած որ մարդիկ ճնշուած չեն լինելու տնտեսական հոգսերի և զրկանքների շնորհիւ. սոցիալիզմը նրանց ազատելու է վարդապետ հոգսից, ապազայ անապահովութեան մշտական երկիւղից, որ այժմ կապարի պէս ճնշում է մարդկութեան վրայ և այնքան կորստաբեր ազդեցութիւն ածում ստեղծագործական աշխատանքի վրայ: Սոցիալիզմը գրաւիչ է դարձնելու և աշխատանքը, կրճատելով նրան և դնելով առողջապահական լուազոյն պայմաններում:

Սոցիալիզմը ձգտում է ըստ կարելոյն շատ տնտեսական հոգսեր անհատ մարդուց փոխադրել ամբողջ հասարակութեան վրայ, և հէնց այդ բանի շնորհիւ մարդու անձնաւորութիւնը ազատուելու է բազմակողմանի դարգացման համար: Ժամանակակից սոցիալիզմը ոչ այլ լինչ է, եթէ ոչ կենսութեամբ, գուարթ և դէպի մարդիկը խոր սիրով և յայտով համակուած հումանիզմ: Իհէնց դրա մէջ է սոցիալիստական իդէալի անյադթիւնը: Այն բոլորը ինչ որ ճշմարիտ և արժեքաւոր է լիբերալիզմի մէջ իւրացրել է սոցիալիզմը, որ աւելի և աւելի դառնում է ոչ միայն հաւատքը պրոլետարիատի, որ իր վրայ է կրում մեր մոայլ և արիւնոտ ժամանակի բոլոր ծանրութիւնը, այլ և հաւատքը այն բոլորի, որոնց մէջ կենդանի է հաւատը դէպի մարդու:

Թեան լուազոյն ապագան, երջանկութիւնը, խաղաղութիւնը և ազատութիւնը:

Կեանք, քաղաքական, հասարակական և տնտեսական օրգաններն են: Ինչու՞ մարքսիստական-բնիկեւ-վարական-նամկավարական օրգան է կեանքը խիստ ծանր դեր ու հաշուադիւտ պարտականութիւն ունի կատարելու հալիական իրականութեան մէջ հայ բանուոր դասակարգի համար, ասուած է առաջին համարի առաջնորդողում: Շատ համակրելի նպատակ է դրել իր առջև նոր օրգանը—հայ պրոլետարիատի դասակարգային գիտակցութիւնը դարգացնել, նրա շաները պաշտպանել: Սակայն մենք կը ցանկանայինք որեկեանքը հեռու լինէր այն նեղ և սխալ տակտիկայից, որ իւրացրել են Կովկասի Եօթնորդում մայրսխատները: Ի՞նչաւ մատերիալիստական և գիտական աշխարհայացքը չի կարող մարսել այն քաղաքած գոգմատիզմը, որով վարակուած է մեր սոցիալ-դեմոկրատիայի մի մասը, որ չըմբռնեց այն պարզ ճշմարտութիւնը թէ ներկայ յեղափոխութեան նպատակը կարող էր լինել բուրժուական-դեմոկրատիական կարգերի յաղթանակը: Ժողիւցիօնիստական տեսակէտը չըպէտք է մոռանալ... Պէտք է մի կողմ թողնել ամեն տեսակէտի աղանդաւորութիւն ազատ լինել գանազան կատելիքներից և մօտ կանգնել կենսեքին, աւելի լայն հայեացք ունենալ մարդկային հասարակութիւնների էվոլյուցիայի վրայ: Մենք դեռ չունենք կազմակերպուած, գիտակից պրոլետարիատ և մեր սոցդեմ. իրանց առջև ունեն ստեղծագործական հանգրիւն աշխատանք, որի համար ամենից քիչ է պահանջուած խրթիւն յօդուածներ, վերացական ֆորմուլներ և նեղ կուսակցամոլանհամբերող ոգի դէպի նոյն նպատակին ձգտող ուղղութիւններ... Ի սրտէ ցանկանում ենք որ «Կեանքը» իսկապէս դառնայ մեր բանուորութեան խորհրդատու, ղեկավար, կազմակերպիչ, արտայայտիչ և դաստիարակող օրգան և լինի ինքնուրոյն ու անկախ մեր առանձնատուրիկ պայմանները ըմբռնելու և այդ պայմաններում գործելու համար: Աւելացնենք որ «Կեանքը» իր տակտիկայով աւելի մօտ է մեծամասնականներին և ինտրում է ազգային ինքնավար բողոքներ սոց. դեմ. կուսակցութեան կազմակերպութեան մէջ:

Խմբագիր՝ Լ. Մարգեան
Հրատարակիչներ՝ Վ. Բաճումեան
Լ. Մարգեան: